

die van Riemenschneider en waarschijnlijk uit iets later tijd.

Wij zijn nu al eenigszins aan het denkbeeld van het harenkleed gewend; — dat het werkelijk als een kleed kan worden opgevat, blijkt uit de geciteerde opdracht, waarin overgezet in modern-Duitsch duidelijk gezegd is: „in einem rauhen Gewande, wie man Johannes den Täufer malt”. En nu ook onze nieuwsgierigheid bevredigd is, zijn er geen bijgedachten meer, die onze belangstelling van het beeld zelf afwenden: een naaktfiguur — uiterste zeldzaamheid in die dagen en wel een, die ons schoonheidsgevoel volkomen bevredigt. Deze Magdalena, en zooals we later zullen zien, de zandsteen Eva te Würzburg, zijn zonder twijfel naar model geschetst. Ze dateeren ongeveer uit denzelfden tijd, zijn anatomisch aannemelijk, hoewel ietwat geïdealiseerd op Riemenschneider's wijs, met smalle schouders en zeer jeugdige borsten. Maar het gelaat is edel en schoon, het lang-neerhangende hoofdhaar is met de nauwsluitende vacht een kuische bedekking en het geheel ademt reinheid en goddelijke genade. Dit groote beeld, dat mogelijk het eerste naar model gesneden naaktbeeld in Duitschland is, behoort tot de allermooiste uit Riemenschneider's jongen tijd.

Ik heb hierboven al even gesproken over het Germaansche Museum te Neurenberg. Op veel minder grootsche schaal aangelegd dan het Beiersche Nationaal-Museum te München, bevat het toch een verzameling van wereldbeteekenis, vooral van beelden en houtsnijwerk uit het laatst der vijftiende en begin van de zestiende eeuw. Gelegen onder den stadswal bij de Frauentor, ondergebracht in het monumentale Kartuizerklooster van 1380, waart er de atmosfeer der middeleeuwen, die aan geen modern museum is te geven. Natuurlijk brengt die behuizing in een gebouw, dat allerminst voor openbaarheid ingericht was, ook zijn bezwaren mede: zoo goed en zoo kwaad als het gaat is hier de rijke verzameling in dat dool-

hof van gangen, grootere en kleinere, goed of minder verlichte ruimten ingedeeld, *) en de veertiende-eeuwsche gothische kerk met haar prachtig houten dak-gewelf staat overvol met middeleeuwsch beeldwerk en andere kerkelijke kunst. Het is een overstelping van lijnenspel, dramatische tafreelen, waarin we moeite hebben de beelden te scheiden en nauwkeurig en afzonderlijk te beschouwen. En toch, onder de tallooze Deutsche houten beelden, meest alle van het einde der vijftiende eeuw, kost het ons geen moeite de Neder-Frankische aan te wijzen en nog minder de enkele puur-mooie Riemenschneiders die er zijn: een Johannes, een Elisabeth, en een Aanbidding van het Christuskind. Van de Elisabeth, een der teederst gemodelleerde meisjes-heiligen, die hij schiep, geef ik hier op blz. 402 (fig. XV) een afbeelding. Op de foto is niet te zien, hoe vervallen het beeld is geweest en hoe prachtig het gerestaureerd werd. Niet altijd is dergelijk opknappen een succes. Dikwijls had men beter gedaan het beeld gebroken te laten, dan de heiligschennis te begaan, het onbeholpen te herstellen. Maar hier is het anders. Waardoor het kwam, of het jarenlang buiten gestaan heeft in regen en wind, of lag te rotten in een vochtigen kelder is niet te zeggen, maar toen het in de zeventiger jaren in het bezit kwam van den Neurenbergschen schilder Scharold, was de linkerkant geheel vermolmd; het beeld was overlans gespleten, en opgegeten van den houtworm. Toch waren in dat droevig hulsel nog de resten van vervlogen schoonheid te herkennen, maar meer dan armzalige resten waren het niet. Bekwame restaurateurs, vakmensen, weigerden eenvoudig eraan te beginnen, maar in 1883 ondernamen de Neurenbergsche beeldhouwers Stärk en Längelfelde het herstellingswerk. Het vermolmd hout werd met lijm doortrokken, alle retsen en gaatjes zorgvuldig opgestopt met een meng-

*) Het onvergelykelyk Musée de Cluny heeft hetzelfde „défaut de ses qualités”.